

Atbalsta vadības sistēmas izveide emocionāli un fiziski
iekļaujošā izglītībā skolā
(Projekta Nr. 2019-1-LV01-KA201-060361)

Kristīne Lagzdiņa (Vircavas vsk. Platones fil. medmāsa)

Vita Važa (Kalnciema pag. vsk. psihologs)

Dalības projektā pamatojums

Jaunu kompetenču apgūšana ar mērķi sekmēt personīgo un kolēģu darba kvalitāti darbā ar skolēniem īpašu uzmanību fokusējot uz veselību veicinošu aktivitāšu integrēšanas iespējām skolas ikdienas dzīvē un mācību procesā.

(Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020. gadam;
II. IZGLĪTĪBAS POLITIKAS PAMATPRINCIPI, VIRSMĒRĶIS UN
APAKŠMĒRĶI; Pamatnostādņu apakšmērķi)

Mērķi un cerības mācību vizītes laikā - Iekļaujoša izglītība (instrumenti, metodes utt.)

- Skolas apmeklējums
- Metodes / labā prakse, lai novērstu priekšlaicīgu skolas pamešanu
- Kā motivēt studentus?
- Kognitīvās / praktiskās iemaņas
- Kā identificēt skolēnus ar īpašām vajadzībām?
- Sadarbība ar vecākiem
- Parasta skolas diena Somijā
- Atbalsta komanda un tās darbs skolā
- Skolas medmāsas ikdiena

Situācijas apraksts

- Skolotāju augsta kvalifikācija. Speciālistu sagatavošana profesijai balstīta zinātniskos pētījumos;
- Skolām raksturīga koncentrēšanās uz zināšanām, mācību metodēm, nevis eksāmenu un ieskaīšu kartošanu;
- **Skolēnu labklājība** skolā kā prioritāte Nr.1, nevis reizi gadā, bet katru dienu:
 - īsa skolas diena
 - maz mājas darbu
 - fokusā - matemātikas apguve
 - viens standartizēts pārbaudījums pabeidzot vidusskolu
 - elastīga mācību programma
 - pilnīga skolotāju autonomija
 - skolotāji koncentrējas tikai sava priekšmeta pasniegšanai
 - liela uzmanība mākslas un sporta nodarbībām
 - problēmas tiek risinātas uzreiz, reālajā laikā
 - atbilstošs personāla skaits katrā mācību stundā (skolotāja palīgs, studenti vai brīvprātīgie u.c.)

Situācijas apraksts

- **Skolēnu vienlīdzība** - nav tādu labo un sliktu skolēnu – savstarpēji salīdzināt bērnus un to spējas ir aizliegts. Nevienš netiek izcelts un nevienš netiek atstumts. Interesanti, bet, salīdzinot mācību rezultātus, Somijā ir vismazākā zināšanu atšķirība starp tiem, kas mācās slikti, un tiem, kas mācās labi (*Vallijarvi et al., 2002, Linnakyla, 2004, Simola, 2005, Sahlberg 2006a, 2006 b, 2007*)
- **Individuāla pieeja katram skolēnam** - kad bērns uzsāk skolas gaitas, tam tiek izstrādāta individuāla apmācības un attīstības programma. Bērni mācās vienā klasē, bet katram ir jāpilda uzdevumi, kas atbilst tā individuālajam plānam, tādēļ arī apgūtais tiek vērtēts individuāli, nevis pēc vienas sistēmas
- **Praktisko zināšanu nozīme (prioritāte)** - Somijas skolās nav eksāmenu, bet ir tā saucamie kontroles testi, kurus skolotājiem ir tiesības veikt pēc saviem ieskatiem. Kad tiek beigta vidusskola, tiek organizēts noslēguma tests, kas kalpo par informatīvu materiālu kā skolotājiem, tā pašiem skolēniem. Ja rezultāti ir slikti, nevienam nekas netiek pārņemts. Skolā tiek mācīts tikai tas, kas var noderēt dzīvē

Situācijas apraksts

- Tādos priekšmetos kā fizika, ķīmija, bioloģija, akcents tiek likts uz **praktisko darbošanos**
- Skolotāja galvenā funkcija – atbalstīt darbošanos. Ja kāds ko vaicā, skolotājs tūlīt ir klāt un atbild. Galvenais, ir saprast, kā šie fizikas principi darbojas praksē
- Grūtības matemātikā tiek uztvertas ļoti nopietni. Tiek piedāvātas privātstundas un konsultācijas. Galvenais uzdevums – attīstīt prasmes klātienē, tūlīt
- Atbalsts un iespēju vienlīdzība izglītībā- iespēju vienlīdzība tiek uztverta nopietni. Fokuss uz agrīnu iesaistīšanos un problēmas risināšanu pirms tā nav kļuvusi nopietna

Cieņa un sadarbība

- **Sadarbības līmenis universitāte - skolas (reformas soli pa solim).**
Vispirms saprast, ko nepieciešams reformēt (pētījumos balstītas pieeja). Piemēram, pētījums uzrāda, ka Somijas zēniem ir zemāki rādītāji lasītprasmē un tāpēc viņiem ir zemāki sasniegumi arī citās kategorijās. Šobrīd šī ir izvirzīta par pētniecības prioritāti: atrast iemeslus (kāpēc?) šādiem rezultātiem un līdzekļus, kā tos uzlabot. Universitātes sadarbībā ar universitāšu skolām izstrādā pārmaiņu modeļus, aprobē un tikai pēc tam tos ievieš visā valstī
- **Sadarbības līmenis skolotāju - skolēnu sadarbība.** Piemēram, sadarbība klasē, mācību procesa laikā. Novērotajās stundās veidojās priekšstats, ka skolotājs nevis māca, bet sarunājas ar skolēniem par visiem interesantu tēmu. Katrā ziņā neredzējām, ka skolotājs par katru cenu vēlētos iesaistīt vienlīdzīgi visus. Tiek respektēta katra skolēna individuālā spēja konkrētajā brīdī, konkrētajā mācību priekšmetā

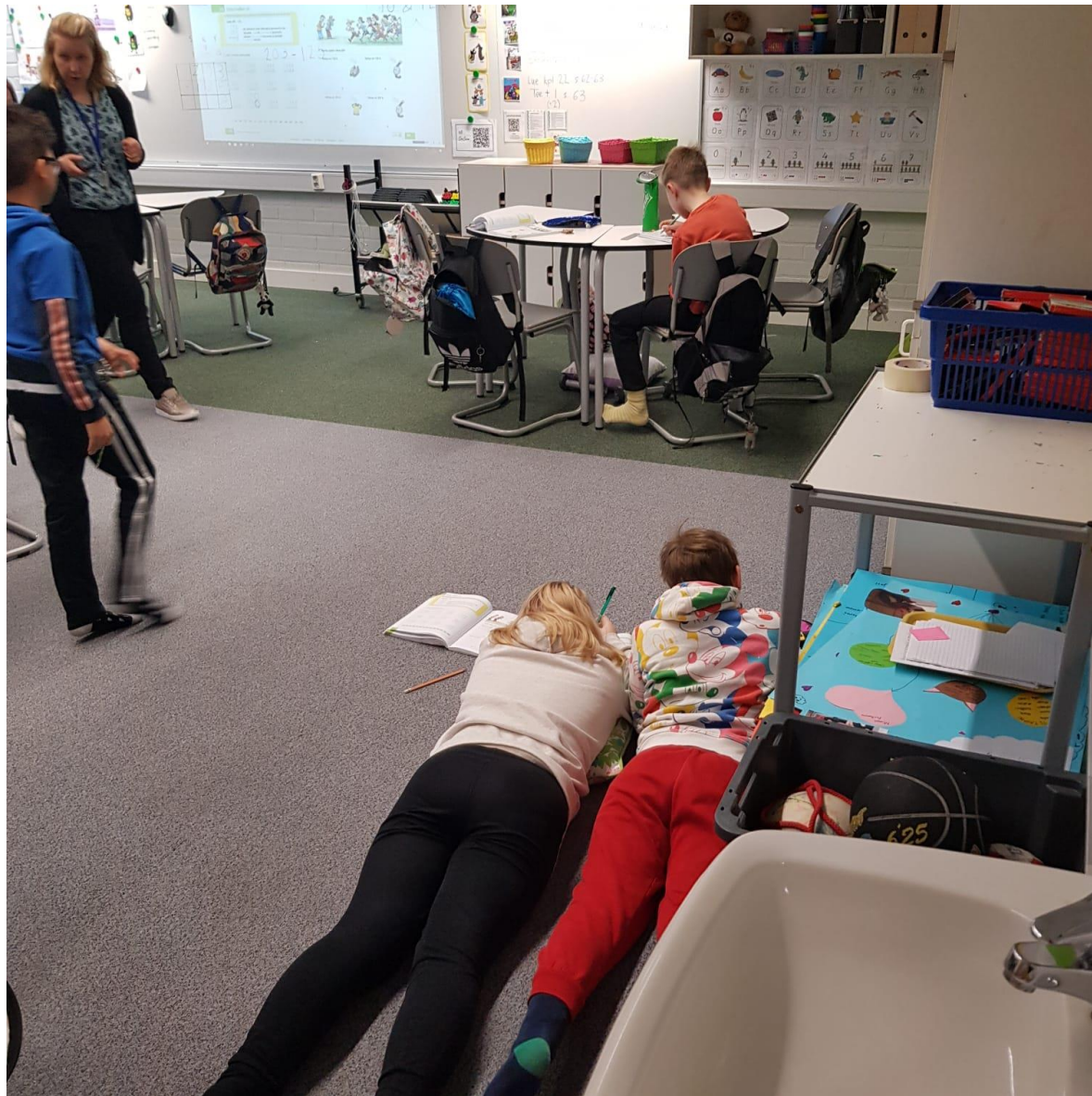
Atbalsta personāls

- Izveido personīgo mācību plānu (intensificēts atbalsts) ar mērķi: nodrošināt skolēnam normālu progresu mācībās
- Sniedz gan skolotājiem, gan vecākiem precīzu priekšstatu par skolēna individualizēto izglītības plānu (īpašs atbalsts): - mācīšanās spēju un izaicinājumu apraksts, ar kuriem skolēnam nākas saskarties
- Piedāvā individualizētu izglītības mērķi, ieskaitot iespējamās novirzes no standarta mācību programmas
- Izveido nepieciešamo speciālo pakalpojumu sarakstu un skolēna izglītības progresa novērtēšanas kritērijus

Atbalsta personāls

- sniedz atbalstu un norādījumus, saglabājot ietekmes intensitāti un termiņus
- ievēro elastību (fleksibilitāti)
- strādā komandā
- ievēro ikviena speciālista atbildības kompetences
- veicina dažādu iestāžu sadarbību problēmas risināšanā
- nodrošināšina skolēnam visas valstī pieejamās iespējas
- patur fokusā konkrētā skolēna problēmu un vajadzības (personalizācija)

Skolas telpu ergonomika

Skolas telpu ergonomika

Skolas telpu ergonomika

Skolas telpu ergonomika

Skolas telpu ergonomika (sporta stunda)

Skolas telpu ergonomika

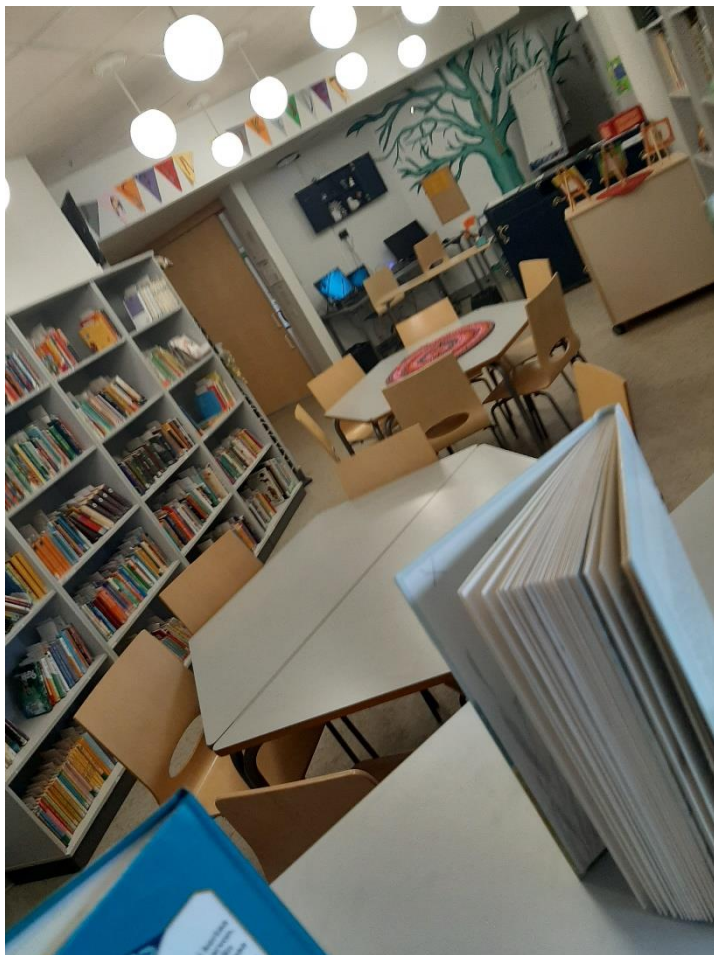
Laiks ārpus klases (starpbrīži)

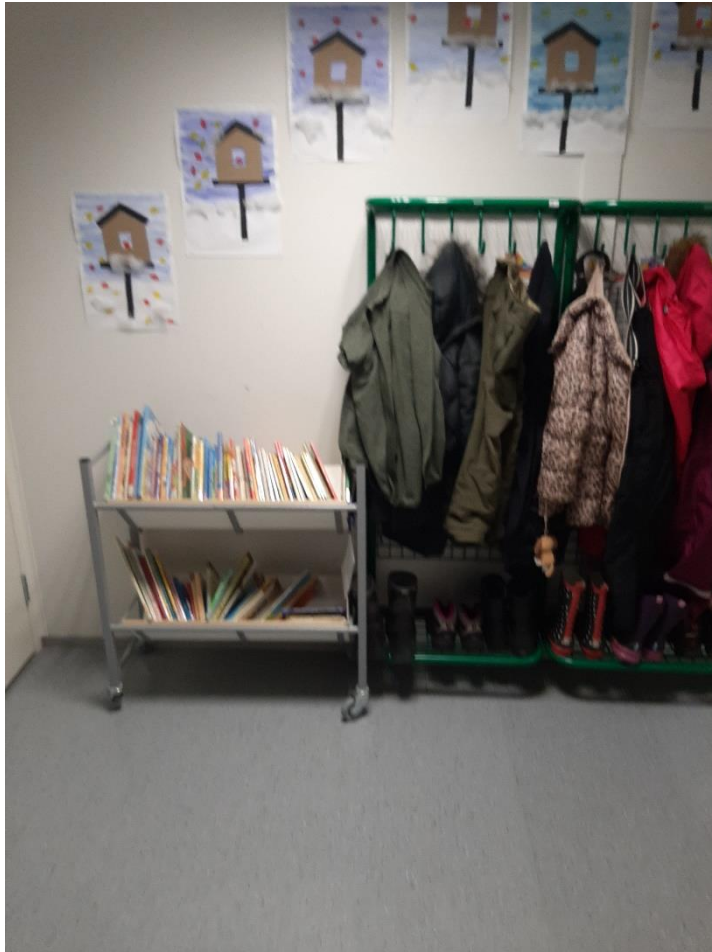
Laiks ārpus klases (starpbrīži)

Laiks ārpus klases (starpbrīži)

Laiks ārpus klases (starpbrīži)

Ēšanas paradumi

- Zviedru galda princips un bērni pēc izvēles var paņemt zupu, otro ēdienu un kaut ko no ļoti bagātīgā salātu piedāvājuma – rīvētiem burkāniem, kāpostiem, kāļiem, gurķiem. Viss uzturs ir līdzsvarots, un šķiet, ka somi īpaši neraizējas, vai tikai ēdienreizēs nepietrūks gaļas. Atbildību veicinoši un vienlīdzību, izvēles brīvību nodrošinoši ieradumi
- Ēdamzālē noteikumi visiem vienādi, arī skolotājiem – izvēlēties var starp ēdienu ar gaļu vai bez gaļas, kā arī salātu veidu. Ēdiens visiem vienāds, bet katrs var uzlikt tik daudz savā šķīvī, cik vēlas
- Nekādu saldo ēdienu, nekādu saldināto dzērienu, tikai ūdens un piens, cik vēlies! Skolas ēkā nav kafijas un saldumu automātu, kafejnīcu. Skolotājiem un skolēniem ikdienā dzīvojot pēc vieniem un tiem pašiem principiem, kuri ir mācību saturā, skolēni iegūst iespēju nepastarpināti mācīties vistiešākajā veidā. Arī vide un iekārtojums apliecina atvērtību, vienlīdzību un cieņu
- Skolā ēdienzālēs par kārtību un tīrību rūpējās paši skolēni

E̅šanas paradumi

Ēšanas paradumi

Ēšanas paradumi

Daži svarīgākie secinājumi

- Skolās vērojām uzticēšanos gan skolotājiem, gan skolēniem, izvēles brīvību, nesteidzīgu, relaksētu mācīšanos, ieinteresētību, koncentrēšanos uz saturu, uz būtību, nevis formu. Skolotāji ir brīvi plānošanā un mācību procesa īstenošanā, skolēni – veidā, kā klasē apgūst jauno vielu (sēžot pie sola, pusguļus uz pufa vai stāvot kājās un meklējot informāciju citur)
- Pārliecinājamies, ka patiešām liela nozīme ir videi (atvērtai telpai – tiešā un pārnestā nozīmē), mācību telpas ir aprīkotas tā, lai skolēnam būtu ērti mācīties (sēžot, guļot, stāvot, staigājot), visas platības, gan lielas, gan mazas, ir piemērotas mācībām, arī gaitenī
- Somijas skolas pamatojas uz autentiskā vidē būtiskām parādībām balstītu mācīšanos (*phenomenon based learning*) – tiek nojauktas mācību priekšmetu robežas, un kādu izvēlētu tematu, jeb parādību skolēni paši izpēta, tostarp uzdodot jautājumus un meklējot atbildes uz tiem. Skolēni strādā pēc iespējas patstāvīgi un saņem visu nepieciešamo skolotāju atbalstu. Tas nozīmē, ka vajadzības gadījumā katram skolēnam ir individuālais mācību plāns, vērtēšana pārsvarā sakņojas skolēna portfolio, mācīšanās notiek arī ārpus klases – jebkura vide, kurā bērns darbojas, ir izglītojoša

Daži svarīgākie secinājumi

- Skolā ir izstrādāta sistēma, kā dokumentēt visa veida atbalsta soļus skolēniem. Lielākā uzmanība parasti ir veltīta pastiprinātajam atbalstam. Skola pati nosaka, kā skolēns saņems atbalstu. Vispirms skola sazinās ar ģimeni, tad kopīgi plāno un izveido sistēmu, kā atbalstīt skolēnu mācībās. Īpašajos gadījumos, lai nodrošinātu atbalstu skolēnam, pati skola skolotājam norīko palīgu – skolotāja asistentu. Piemēram, ja bērnam somu valoda nav dzimtā valoda, viņam skolas līmenī tiek plānots atbalsts individuālajām nodarbībām, nelielas grupas (ar citiem līdzīgiem bērniem) somu valodas nodarbības, un tad tikai skolotāji kopā ar vecākiem lemj, vai bērns var iekļauties klasē, kurā viss notiek somu valodā

Nākotnes vīzija – ieskats nākotnē

« Kosmētiskie» uzlabojumi

- Starpbrīži laukā – svaigā gaisā
- Mācību soli arī ārpus klases
- Lasīšanai pieejami grāmatu plaukti koridoros
- Sakārtota ēdināšana (zviedru galds, brīvi pieejami sezonālie dārzeņi utt.)
- Fokuss uz bērna, jaunieša nolasāmo ķermeņa informāciju
- Pietiekošs izglītības speciālistu skaits stundā (pedagoģ. fak. studenti)
- Rokasgrāmata (situāciju apraksti, metodes, rezultāti u.c.)

Iedvesmai

- Sadarbība ar augstskolām (zinātnisko pētījumu ieklausana – varbūt konkrēts pasūtījums, mācību procesa pilnveidei)
- Būtu jāizstrādā praktiski lietojami sociālās un institucionālās vienošanās principi par gala mērķiem – kādu jaunieši gribam izaudzina, kādā sabiedrībā dzīvot, starp kādiem cilvēkiem
- Sistēmanalīzes apmācība atbalsta personālam (ja mēs veidojam sistēmu)

Paldies!